

Kontakty z Mediami i
Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 136/19

Luksemburg, 7 listopada 2019 r.

Wyrok w sprawach połączonych od C-349/18 do C-351/18
Kanyeba, Nijs i Dedroog

Wchodząc bez biletu na pokład pociągu, pasażer zawiera umowę z przewoźnikiem

Tak jest w wypadku wolnego dostępu do pociągu

Państwowa spółka kolei belgijskich (NMBS) na podstawie ogólnych warunków przewozu nakłada karę na pasażerów, którzy odbywają przejazd bez ważnego biletu. W momencie wystąpienia okoliczności faktycznych będących przedmiotem postępowania głównego, zaoferowano każdej z tych osób możliwość uregulowania jej sytuacji poprzez natychmiastowe uiszczenie ceny tytułem opłaty za przejazd, powiększonej o tak zwaną „taryfę pokładową” lub, w ciągu 14 dni od stwierdzenia naruszenia, zryczałtowaną kwotę 75 EUR. Po upływie tego 14 dniowego terminu pozostawała możliwość zapłacenia ryczałtu w wysokości 225 EUR.

W niniejszej sprawie trzech ukaranych pasażerów nie skorzystało z żadnej z tych możliwości. W związku z tym NMBS wniosła do Vredegerecht te Antwerpen (sędziego pokoju w Antwerpii, Belgia) o zasądzenie od nich, odpowiednio, zapłaty kwot w wysokości 880,20 EUR, 1103,90 EUR i 2394 EUR. W ramach swoich żądań NMBS podkreśla, że stosunki prawne między nią a każdym z pozwanych w postępowaniu głównym nie mają charakteru umownego, lecz regulacyjny, ponieważ nie nabyli oni biletu na przewóz.

Sędzia pokoju w Antwerpii zastanawia się nad charakterem stosunku prawnego łączącego NMBS i pasażerów nieposiadających ważnego biletu. W tym względzie pojawia się kwestia, czy przepis prawa Unii dotyczący praw i obowiązków pasażerów w ruchu kolejowym należy interpretować w ten sposób, że sytuacja, kiedy pasażer wsiada do pociągu w celu odbycia podróży bez posiadania biletu, wchodzi w zakres pojęcia „umowy przewozu” w rozumieniu tego przepisu¹. Ponadto w wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na to pytanie ustalić należy, w świetle dyrektywy w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, czy sąd, który ustali nieuczciwy charakter postanowienia przewidującego nałożenie kary przewidzianego w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, może zmniejszyć kwotę nałożonej kary².

Trybunał Sprawiedliwości w wydanym dzisiaj wyroku zauważył przede wszystkim, że z jednej strony umożliwiając swobodny dostęp do swojego pociągu, a z drugiej strony wchodząc na pokład tego pociągu, zarówno przedsiębiorstwo kolejowe jak i pasażer wyrażają zgodną wolę wstąpienia w stosunek umowny.

Odnosnie do kwestii, czy posiadanie biletu przez pasażera jest zasadniczym elementem pozwalającym uznać, że istnieje „umowa przewozu”, Trybunał zauważył, że bilet na przewóz jest jedynie instrumentem stanowiącym materialny wyraz umowy przewozu. **Pojęcie „umowy przewozu” jest niezależne od posiadania przez pasażera biletu oraz obejmuje ono zatem sytuację, w której pasażer wsiada do swobodnie dostępnego pociągu w celu odbycia podróży bez nabycia biletu.** W wypadku braku przepisów w tym zakresie w rozporządzeniu nr 1371/2007 taka wykładnia pozostaje bez uszczerbku dla ważności tej umowy lub konsekwencji, jakie mogą wynikać z niewypełnienia zobowiązań umownych przez jedną ze stron, które nadal podlegają właściwemu prawu krajowemu.

¹ Artykuł 3 pkt 8 rozporządzenia (WE) nr 1371/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczącego praw i obowiązków pasażerów w ruchu kolejowym (Dz.U. 2007, L 315, s. 14).

² Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).

Jeśli chodzi o uprawnienia sądu do złagodzenia klauzuli dotyczącej kary, którą w danym przypadku uznano za nieuczciwą, Trybunał stwierdza, że stanowi ona część ogólnych warunków przewozu NMBS, w odniesieniu do których sąd ten uściśla, że „są one uważane za mające ogólne zastosowanie ze względu na ich charakter regulacyjny” i że zostały „opublikowane w dzienniku urzędowym państwa”. **Klauzule umowne odzwierciedlające w szczególności bezwzględnie obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze nie podlegają przepisom tej dyrektywy.**

Niemniej jednak to wyłączenie z zakresu stosowania dyrektywy zakłada, zgodnie z orzecznictwem Trybunału, spełnienie dwóch przesłanek. Po pierwsze, warunek umowny musi odzwierciedlać przepis ustawowy lub wykonawczy, a po drugie, przepis ten musi mieć charakter bezwzględnie wiążący. Sprawdzenie, czy przesłanki te są spełnione, należy do kompetencji sądu krajowego.

Jeśli zdaniem sądu krajowego przesłanki te nie zostały spełnione i w wypadku, gdy stwierdzi on, że klauzula umowna przewidująca nałożenie kary wchodzi w zakres stosowania dyrektywy, Trybunał przypomniał, że nie może on zmniejszyć wysokości kary, którą uznał za nadmierną i nie może również zastąpić tej klauzuli, na podstawie przepisu prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, lecz powinien co do zasady pominąć jej zastosowanie, chyba że dana umowa nie może nadal istnieć w przypadku usunięcia nieuczciwego warunku, a rozwiązanie umowy jako całości naraża konsumenta na szczególnie szkodliwe skutki.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793